

سازمان چای کشور

هرس باغات چای

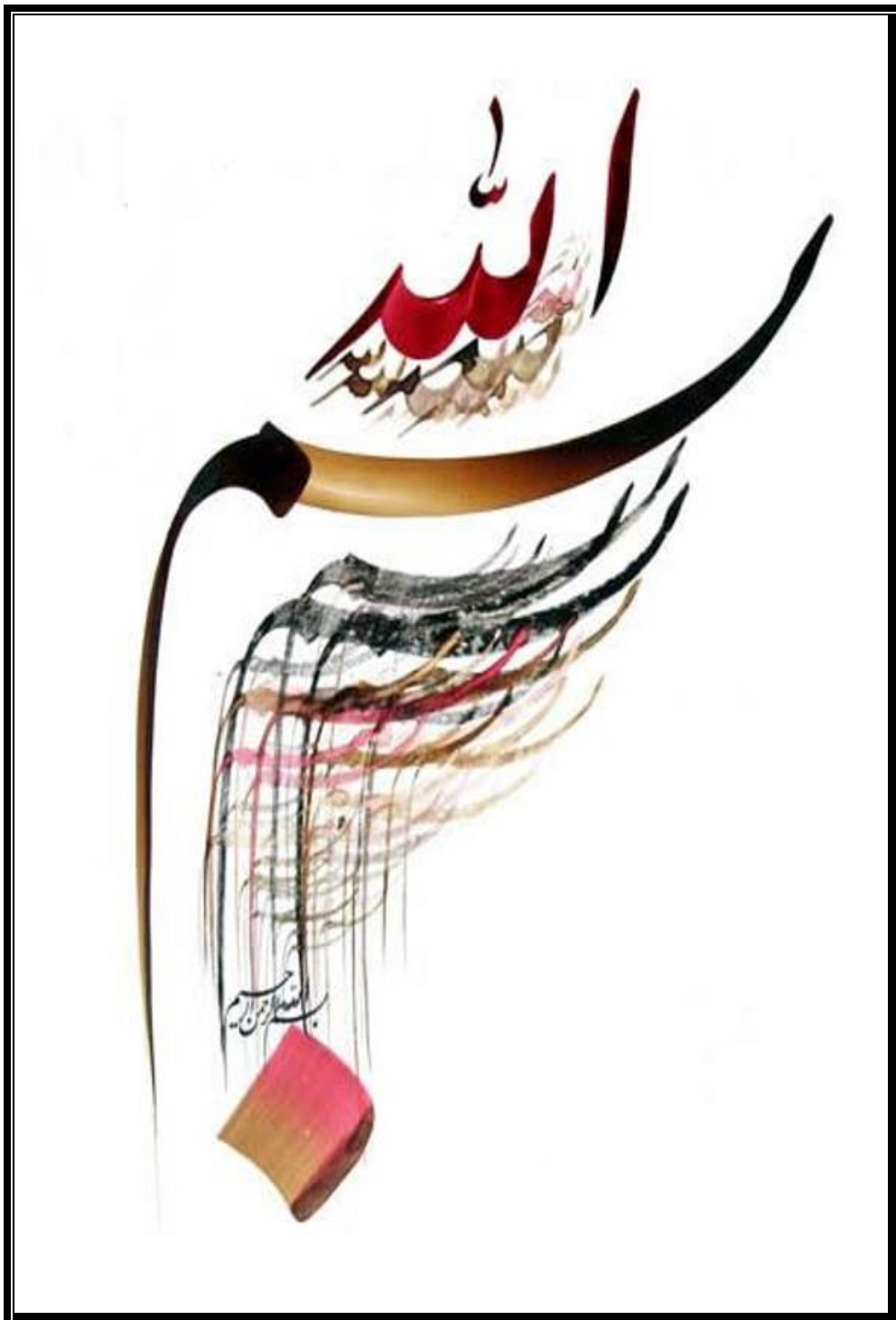
تهیه و تنظیم:

محمدجواد گل محمدی

حمید رضا شاهین

معاونت بهبود تولیدات چای

پاییز: ۱۳۹۹

تعریف هرس باغات چای

به منظور افزایش کمی و کیفی محصول (برگ سبز) هرس بوته چای الزامی است. با انجام صحیح هرس شرایط متعادلی برای فعالیتهای حیاتی بوته ایجاد و رشد زایشی (گل دهی) محدود شده و در عوض بوته به طور دائم در رشد رویشی (تولید شاخ و برگ) نگهداری می‌شود. اگر هرس به موقع و صحیح انجام شود بوته دچار آسیب نخواهد شد، از این نظر هرس یکی از مهمترین عملیات زراعی چایکار در مرحله داشت می‌باشد.

هدف از هرس بوته‌های چای

- ❖ جوان ساختن بوته چای
- ❖ جلوگیری از رشد زایشی (گلدهی) چای
- ❖ تحریک جوانه‌های غیرفعال
- ❖ افزایش دوره رویشی (برگ سبز) به منظور ازدیاد محصول
- ❖ ایجاد اسکلت قوی و مناسب (مقاوم‌سازی بوته چای)
- ❖ حذف شاخه‌های ضعیف، گره‌دار، خشک‌شده و آلوده به آفات و بیماری‌های گیاهی (تقویت شاخه‌ها و ساقه‌های مناسب و سالم)
- ❖ گسترش و توسعه برگ‌چینی (برگ‌چینی بیشتر)
- ❖ نگهداری بوته در ارتفاع مناسب جهت سهولت در برگ‌چینی (برداشت محصول) و سایر داشت و برداشت
- ❖ عرضه تدریجی محصول و جلوگیری از تراکم عرضه برگ سبز به خصوص در چین بهاره به منظور حفظ کیفیت چای استحصالی
- ❖ مقاوم ساختن بوته در مقابل عوامل خسارت‌زای محیطی

نکات مهم در انجام هرس

برای افزایش بهره‌وری بوته‌های چای، رعایت نکات زیر برای انجام هرس مناسب توصیه می‌گردد:

- ❖ تعیین زمان مناسب هرس با توجه به ذخیره مواد غذایی در ریشه
- ❖ دادن فرصت مناسب به بوته پس از پایان دوره برداشت و قبل از هرس برای ذخیره سازی مواد غذایی در ریشه
- ❖ استفاده از کودهای آلی، شیمیایی و سبز بر اساس آزمایش خاک و دستورالعمل های سازمان حفظ نباتات
- ❖ استفاده از وسایل و ابزار مناسب برای هرس نظیر داس مخصوص هرس، قیچی دسته بلند و قیچی پنوماتیک
- ❖ استفاده از چسب هرس و ترکیبات آهکی برای پوشاندن و ضدعفونی سطح مقطع پس از هرس‌های سنگین

- ❖ استفاده از قارچکش مناسب پس از هرس برای پیشگیری از بیماری‌های قارچی
- ❖ تسطیح و هموار کردن زمین باغ چای پس از هرس‌های سنگین
- ❖ پخش بقایای خردشده حاصل از هرس در بین ردیف‌های چایکاری توام با شخم سطحی
- ❖ رعایت سیکل هرس در بوته‌های چای

زمان مناسب برای هرس

هرس در چای بایستی زمانی انجام شود که بوته در حال رشد سریع نبوده بلکه در حال استراحت باشد. پس از خاتمه برداشت که در ایران معمولاً در اواخر مهرماه می‌باشد به علت نامناسب بودن شرایط رویشی از نظر نور و درجه حرارت، برگ‌دهی بوته بتدریج متوقف شده و در واقع استراحت بوته‌ها آغاز می‌شود، توصیه اکید است بلافاصله پس از خاتمه دوره برداشت هرس انجام نگیرد بلکه باید حداقل دو ماه پس از برداشت چین پاییزه به بوته‌های چای فرصت داده شود تا ذخیره مواد غذایی به صورت نشاسته در ریشه به حداکثر برسد.

مناسب‌ترین زمان برای هرس‌های سنگین در باغات چای دو ماه پس از آخرین برداشت یعنی اواخر آذرماه و اوایل دی‌ماه می‌باشد.

هرس فرم دهی نهال جوان چای

اولین هرس باید، یک سال پس از کشت نهال در زمین اصلی در زمستان و در ارتفاع ۱۵ تا ۲۰ سانتی‌متری از سطح خاک صورت گیرد.

در سال دوم، پس از کشت نهال، نباید هیچگونه عملیات هرس صورت گیرد.

در سال سوم، زمانی که نهال اصلی دارای ۹ شاخه است، باید در زمستان و از ارتفاع ۳۰ سانتی‌متری از سطح خاک هرس صورت گیرد.

در سال چهارم، نباید هیچگونه عملیات هرس بر روی نهال انجام گیرد.
 در سال پنجم، باید در زمستان و در ارتفاع ۴۰ سانتی متری از سطح خاک هرس
 صورت گیرد، بطوریکه تعداد شاخه ها حداکثر ۲۱ شاخه باشد.
 از سال ششم، هرس بوته باید همانند هرس بوته های بارده و یا مادری صورت گیرد.

هرس سبک (سر هرس)

به کلیه هرس‌هایی که بالاتر از ارتفاع ۳۵ تا ۴۵ سانتی‌متری محل طوقه (محل اتصال ساقه و ریشه در سطح خاک) به منظور گسترش سطح برگ‌چینی، تحریک بوته جهت تولید رخ (غنچه)، یکنواخت و یکدست کردن سطح برگ‌چینی، حذف شاخه‌های نازک و پنجه‌کلاغی، حفظ ارتفاع بوته، تقویت ساقه، افزایش کیفیت و کمیت محصول می‌شود، هرس سبک یا سرهرس اطلاق می‌گردد. پس از اینکه بوته‌ها ۷ تا ۱۰ سانتی‌متر از سطح هرس رشد کردند، برگ‌چینی انجام می‌گیرد. هرس سبک باید سالی یک بار در فصل زمستان (اسفند) انجام شود.

هرس کمربور

این هرس به منظور اصلاح اسکلت‌بندی بوته، حذف گره‌های حاصله از هرس‌های متوالی و همچنین حذف شاخه‌های آلوده انجام می‌گیرد. در این نوع هرس با توجه به شرایط بوته از ارتفاع ۳۰ تا ۴۰ سانتی‌متری از محل طوقه انجام می‌گیرد. این هرس باید هر ۵ سال یک بار انجام گیرد.

هرس کف‌بر

هرس کف بر شدیدترین نوع هرس بوده و به منظور جوان کردن بوته‌های چای انجام می‌گردد. هدف از این نوع هرس حذف قسمت‌های هوایی، شاخه‌های گره‌دار و پیچ خورده و بیمار به علت زیاد بودن سن بوته است. این هرس باید در فصل پاییز و هر ۱۵ تا ۲۰ سال یکبار انجام گیرد.

جدول زمان بندی هرس کمرب (سیکل اول)

سال	فصل هرس	فصل بهره برداری
اول	در زمستان باید از ارتفاع ۳۰-۴۰ سانتی متری از بالای طوقه هرس شود	در فصل بهره برداری پس از باقی گذراندن ۵ برگ مغذی روی بوته، برگ چینی انجام می گیرد
دوم	سطح بوته در زمستان تسطیح می گردد	در فصل بهره برداری پس از باقی گذاردن یک برگ مغذی روی بوته، برگ چینی انجام می گیرد
سوم	سطح بوته در زمستان تسطیح می گردد	در فصل بهره برداری پس از باقی گذاردن یک برگ مغذی روی بوته، برگ چینی انجام می گیرد
چهارم	در زمستان از پایین پنجه کلاغی ها هرس می نماییم	در فصل بهره برداری پس از باقی گذاردن دو برگ مغذی روی بوته، برگ چینی انجام می گیرد
پنجم	در زمستان هرس سطحی انجام می گیرد	در فصل بهره برداری پس از باقی گذاردن یک برگ مغذی روی بوته، برگ چینی انجام می گیرد

جدول زمان بندی هرس کمربر (سیکل دوم)

سال	فصل هرس	فصل بهره برداری
ششم	در زمستان باید از ارتفاع ۳۵-۴۵ سانتی متری از بالای طوقه هرس شود	در فصل بهره برداری پس از باقی گذراندن ۵ برگ مغذی روی بوته از آن برگ چینی شود
هفتم	سطح بوته در زمستان تسطیح می گردد	در فصل بهره برداری پس از باقی گذاردن یک برگ مغذی روی بوته برگ چینی انجام می گیرد
هشتم	سطح بوته در زمستان تسطیح می گردد	در فصل بهره برداری پس از باقی گذاشتن یک برگ مغذی روی بوته برگ چینی انجام می گیرد
نهم	در زمستان از پایین پنجه کلاغی ها هرس می نماییم	در فصل بهره برداری پس از باقی گذاردن دو برگ مغذی روی بوته برگ چینی انجام می گیرد
دهم	در زمستان هرس سطحی انجام می گیرد	در فصل بهره برداری پس از باقی گذاردن یک برگ مغذی روی بوته برگ چینی انجام می گیرد

جدول زمان بندی هرس کفبر

سال	فصل هرس	فصل بهره برداری
اول	در زمستان از طوقه و در صورت ساقه اصلی مناسب در ارتفاع ۱۰ سانتی متری هرس گردد	وقتی ارتفاع بوته به ۶۰-۵۰ سانتی متر رسید اقدام به ناخن زنی می شود
دوم	هیچ هرسی صورت نمی گیرد	برگ چینی از ارتفاع ۶۰-۵۰ سانتی - متری انجام می شود
سوم	در زمستان از ارتفاع ۳۵-۳۰ سانتی متری هرس انجام می گردد	پس از باقی گذاشتن ۵ برگ مغذی روی بوته برگ چینی انجام می گیرد
چهارم	در زمستان سطح بوته تسطیح می گردد.	بوته از ارتفاع ۶۰-۵۵ سانتی متری پس از باقی گذاشتن یک برگ مغذی روی بوته برگ چینی انجام می گیرد
پنجم	در زمستان سطح بوته تسطیح می گردد	بوته از ارتفاع ۶۰-۵۵ سانتی متری پس از باقی گذاشتن یک برگ مغذی روی بوته برگ چینی انجام می گیرد
ششم	در زمستان از پایین پنجه کلانگی ها هرس انجام می شود	پس از باقی گذاردن ۵ برگ مغذی روی بوته برگ چینی انجام می گیرد
هفتم	در زمستان سطح بوته تسطیح می گردد	از ارتفاع ۶۰-۵۵ سانتی متری پس از باقی گذاشتن یک برگ مغذی روی بوته برگ چینی انجام می گیرد
هشتم	در زمستان از ارتفاع ۴۰-۳۵ سانتی متری هرس انجام می گیرد	پس از باقی گذاشتن ۵ برگ مغذی روی بوته برگ چینی انجام می گیرد